

La Generalitat vol “canviar d’ubicació” a Barbastre 92 obres del patrimoni català basant-se en irregularitats jurídiques

La Generalitat ha buscat una argumentació jurídica per lliurar 92 obres del Museu de Lleida Diocesà i Comarcal al bisbat de Barbastre-Montsó. Les obres estan incloses en el Catàleg de Patrimoni Cultural Català i, per tant, protegides per la llei 9 de 1993 de Patrimoni Cultural Català.

Les obres catalogades no es poden desmembrar sense autorització del Departament de Cultura, però la Generalitat ha decidit lliurar-les a Barbastre amb una fórmula jurídica inèdita: el “canvi d’ubicació d’obres” sense descatalogar-les com a col·lecció. Els juristes asseguren que un cop passin la ratlla, els objectes seran irrecuperables, perquè Aragó els ha catalogat també com a bé propi.

El President de la Generalitat ha delegat al capdavant d’aquest assumpte, per davant de la Consellera de Cultura, Caterina Mieras, un aragonès, el secretari de Presidència Ramón García-Bragado. García-Bragado ha fet les darreres setmanes múltiples trucades a les instàncies catalanes que s’oposen al lliurament perquè n’abandonin la defensa. En aquesta línia s’han d’emmarcar les declaracions del director general d’Arquitectura i Paisatge, Joan Ganyet, i de la consellera d’interior, Montserrat Tura, animant a donar les obres, o les pressions als membres de la junta de l’Associació de Museòlegs de Catalunya perquè es mostrin favorables al lliurament en un informe que els ha demanat el Departament de Cultura.

Fonts jurídiques del bisbat de Lleida han expressat que si les obres surten del museu es cometrà un espoli contra el seu patrimoni. L’associació Amics del Museu considera que el lliurament de les obres a Barbastre representaria una lapidació del patrimoni lleidatà i una traïció del president de la Generalitat als seus administrats. Les obres només tenen sentit juntes perquè constitueixen el testimoni històric de vuit segles d’història i cultura comuna de les parròquies i de les comunitats que van integrar el bisbat de Lleida.

La ciutadania de Lleida, tal i com ha manifestat darrerament en els mitjans de comunicació, interpreta que el lliurament de les obres ha estat acordat entre la Generalitat, la Diputació General d’Aragó i el Govern espanyol, i constitueix la torna a la recuperació dels documents de la Generalitat republicana. El President de la Generalitat, Pasqual Maragall, va enviar una carta al seu homònim aragonès, Marcelino Iglesias, el 23 de gener passat, compromentent-se a “retornar” les obres, un verb que l’Administració Catalana encara no havia usat mai públicament. Però, retornar a qui?, perquè les obres no han estat mai a Barbastre.

Són massa coses que “s’emporten” els catalans: papers, Gas Natural, Estatut... i cal cedir en el punt més assequible. Lleida es nega, però, a servir de moneda de canvi d’una conjuntura política puntual, i més quan els papers dipositats a Salamanca tenen un valor sobretot simbòlic, però el patrimoni del Museu de Lleida Diocesà i Comarcal representa un testimoni patrimonial únic d’una gran riquesa artística i històrica. El primer cas constituïa un espoli de guerra; en el segon, en canvi, es tracta d’un museu legalment constituït amb el patrimoni propi d’un territori anterior a la mateixa existència de Catalunya i d’Aragó. Algunes d’aquestes obres, a més, són originàries de la Seu de

Lleida, que el bisbat va distribuir per totes les seues parròquies, incloses les de l'altre cantó del Cinca, quan Felip V la va convertir en caserna. El Govern sembla que vol lliurar també quatre objectes reclamats per Barbastre que els documents proven que procedeixen de parròquies catalanes. A més, Aragó ja ha anunciat que un cop li arribin aquestes obres, continuarà la reclamació d'una part de l'Arxiu Capitular de Lleida així com dels objectes de Sixena, que la Generalitat va comprar als anys 80.

D'altra banda, les obres no anirien als llocs d'origen, sinó a una població, Barbastre (o potser a Torreciudad), totalment aliena al medi en el qual van ser creades, el bisbat de Lleida, que data de l'època de la conquesta cristiana, al segle XII. La pràctica totalitat de les poblacions de la Franja, de parla catalana, es van oposar des del primer moment a integrar-se en un bisbat amb el qual no tenen cap vinculació.

Les declaracions de membres del Govern de la Generalitat i del ministeri de Cultura van diriges a preparar el terreny del lliurament quan assegurin que "aquest és un litigi eclesiàstic i és el Vaticà qui decideix". Això no és així: la Santa Seu reconeix expressament que se supedita a les lleis dels estats pel que fa al patrimoni, i no només això, les lleis espanyoles especifiquen que l'Església no és propietària dels béns, sinó que únicament en té la possessió.

El Vaticà, concretament la Congregació per als Bisbes, encara no ha emès cap sentència al respecte, sinó únicament un decret de resolució que estableix que es lliurin les obres a Barbastre. El bisbat de Lleida va presentar un recurs a aquest decret emparant-se en la propietat legítima de les obres, i aquest encara no s'ha resolt. Lleida té documents qualificats notarialment que proven que cadascuna de les 92 peces en litigi van ser comprades o permutades legalment pel bisbe Josep Messeguer (que va encapçalar la mitra lleidatana entre 1890 i 1905), que les va salvar d'una desaparició segura. Algunes, com un retaule de Saidí, servien de porta, i d'altres, estaven a punt de ser venudes.

Segons els drets canònic i civil, allò que dóna propietat, títols a part, és la possessió pacífica, pública, ininterrompuda i de bona fe, que el dret català fixa en un termini de sis anys, i les obres són al museu de Lleida des de finals del segle XIX. Roma se salta les seues pròpies lleis museístiques i, basant-se en aquesta lògica, l'Ajuntament de Ripoll ha reclamat a la Santa Seu una Bíblia produïda al segle XI al monestir de Santa Maria que ara és als museus vaticans. Els Amics del Museu encoratgen a altres poblacions catalanes a fer el mateix.

L'associació Amics del Museu entén, a més, que la justícia vaticana no ofereix garanties jurídiques. La Santa Seu és un estat sense estructures democràtiques ni separació de poders, on les vinculacions personals i els interessos privats passen per davant del dret.

L'origen del conflicte se situa en la partició del Bisbat de Lleida el 1995. En l'afer hi va jugar un paper fonamental Juan Alberto Belloch, terolenc i actual alcalde de Saragossa, que va ser ministre de Justícia –el responsable de les relacions amb l'Església– entre 1993 i 1996. Sent ministre va acusar Lleida de voler catalanitzar la part aragonesa de la diòcesi. El llavors bisbe, Ramon Malla, li va trametre una carta, que va quedar sense resposta, exigint-li que aportés proves del que deia.

La partició va ser suggerida al Vaticà per la Conferència Episcopal Espanyola, llavors presidida per l'arquebisbe de Saragossa, Elías Yanes, que es va mostrar sempre partidari

que Barbastre guanyés el territori. El nunci del Vaticà va reunir els bisbes catalans i els va comunicar que la partició corresponia a un pla general d'adequació de les diòcesis als límits civils, i que el cas de Lleida era el primer, però, un cop feta la partició, va anunciar que no se'n farien més. Aquest ha estat l'únic cas a Europa on més de la meitat d'una diòcesi ha estat cedida a una altra. Els nous límits han salvat el bisbat de Barbastre d'una desaparició segura, perquè tenia només 35.000 habitants i la Santa Seu està incorporant a les veïnes les diòcesis més desvalgudes. Ara ha triplicat territori i població i és la segona diòcesi d'Aragó.

El número dos de la Secretaria d'Estat del Vaticà, l'òrgan de govern de la Santa Seu, era aleshores l'arquebisbe riojà Eduardo Martínez-Somalo i el número tres, responsable dels afers de la llengua espanyola, que va portar tot el procediment, era Vicente Juan Segura, tots dos coneguts pel seu anticatalanisme visceral. Aquest darrer, bisbe d'Eivissa des del 2005, va sorprendre la Cúria vaticana quan va redactar el discurs en què el papa Joan Pau II es va mostrar a favor del transvasament de l'Ebre en la seua darrera visita a Espanya.

Barbastre és molt popular a la Santa Seu per ser el lloc de naixement de Josemaría Escrivá de Balaguer, fundador de l'Opus Dei. Joan Pau II solia resar davant de la seua tomba i el va fer sant en un temps rècord. Dins el bisbat es troba Torreciudad, el gran santuari d'aquesta prelatura apostòlica. L'advocat que porta els afers de Lleida de la Congregació per als Bisbes, la que dirimeix els afers de les diòcesis i la que va decidir la partició i la donació de les obres, és Eduardo Baura, degà de la Santa Croce, la Universitat Pontifícia de l'Opus Dei a Roma. Per la seua banda, Vicente Juan va oferir una missa per sant Josemaría Escrivá el passat mes de juny a la catedral d'Eivissa i a la seua presa de possessió va assistir Joaquín Navarro Valls, portaveu de la Santa Seu i membre destacat de l'Obra.

Per dirimir la qüestió de les peces artístiques, el nunci del Vaticà a Espanya ha nomenat diferents comissions, que han estat sempre recusades per la part lleidatana "per prendre partit descarat a favor de Barbastre". La majoria dels membres d'aquestes comissions han estat pro aragonesos, membres de l'Opus i persones del sector més conservador de l'Església espanyola, amb presència destacada de juristes de la Universitat Pontifícia de Salamanca. La part catalana sempre hi ha estat en minoria o hi ha estat convidada quan les decisions eren ja preses.

Lleida denuncia que les diferents comissions han emès dictàmens "escandalosament contraris a dret" perquè no consideren els títols de propietat demostrada i legítima de les obres i diuen "barbaritats" com que el bisbe Messeguer no tenia capacitat jurídica per obrar. "Tots els dictàmens estan construïts sense cap mirament per arribar a un únic resultat final: donar les obres a Barbastre", diuen els juristes lleidatans.